

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE

2021-12-09

Ärendenummer
NV-07618-21

infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se

Naturvårdsverkets yttrande över remiss av Trafikverkets rapport *Analys av alternativa modeller för färjetrafik till Gotland (I2021/02391)*

Sammanfattning

Naturvårdsverket tillstyrker Trafikverkets förslag om att förordna modell 2 för färjetrafik som innebär att staten tar över ägandet av fartygen. Vi har däremot inga synpunkter på om fartygens drift bör upphandlas (alt. 2) eller om staten även bör utföra driften av fartygen (alt. 4). Naturvårdsverket ser behov av att den upphandlade Gotlandstrafiken framöver minskar sina utsläpp av växthusgaser påtagligt eftersom Gotlandstrafiken står för en stor andel av utsläppen från inrikes sjöfart.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Staten bör gå före

Naturvårdsverket ser behov av att den upphandlade Gotlandstrafiken framöver minskar sina utsläpp av växthusgaser påtagligt. För detta behövs energieffektiva fartyg, ökad användning av förnybara drivmedel och ett trafikupplägg som i högre grad än idag hushåller med energi. Remitterad utredning beskriver dessa förutsättningar väl.

Vilken modell för färjetrafik till Gotland som ska väljas behöver ta hänsyn till förutsättningarna att, på ett kostnadseffektivt, kraftigt minska och på sikt helt undvika växthusgasutsläpp från trafiken. Det behöver nog övervägas att vissa fartyg eller samtliga fartyg i Gotlandstrafiken snarast möjligt ska ha helt fossilfri drift. Hänsyn bör även tas till möjligheter att samtidigt minska luftutsläpp och andra negativa miljöeffekter. Exempelvis planeras det nu för elfärjor mellan Göteborg och Fredrikshamn.¹ Om denna typ av fartyg väljs, eller annan typ av fartyg med höga investeringskostnader så kan det vara än mer önskvärt att kunna skriva av tonnaget på en längre period. Att förutsättningarna för lång avskrivningstid och låga räntor på lån förbättras vid statligt ägande framhålls av Trafikverket.

¹ <https://www.transportochlogistik.se/20210921/13321/farjelinjen-goteborg-fredrikshamn-elektrifieras>

Trafikverket anger att ett statligt ägande av fartygen ger möjlighet till den lägsta kostnaden för fartygsanskaffning, både utifrån att staten kan låna till låg ränta och att fartygen kan skrivas av under en längre period. Den ger staten rådighet över fartygen. Av dessa skäl tillstyrker Naturvårdsverket Trafikverkets förslag om att staten tar över ägandet av fartygen men har inga synpunkter om fartygens drift upphandlas (alt. 2) eller om staten även utför driften av fartygen (alt. 4).

Stora utsläpp av växthusgaser från Gotlandstrafiken

Utsläppen från den upphandlade Gotlandstrafiken var år 2019 omkring 180 000 ton koldioxidekvivalenter (CO_{2e}), vilket motsvarar ungefär en tredjedel av utsläppen från all inrikes yrkessjöfart.² Utsläppen ökade kraftigt från omkring 42 000 ton CO₂ år 1990 till ca 175 000 ton CO₂ år 2009.³ Ökningen beror till stor del på att trafikeringen övergick till höghastighetsfärjor under 90-talet och i början av 00-talet. På grund av bland annat den höga hastigheten är utsläppen av växthusgaser per transporterad enhet höga (angivet som utsläpp per tonkilometer och personkilometer)⁴. Utsläppen för gods, per tonkilometer, är mer än dubbelt så höga som för många andra färjor i svenska farvatten eller 5 – 10 gånger högre än långväga lastbilstransport på väg⁵. Naturvårdsverket ser mot bakgrund av ovanstående behov av att den upphandlade Gotlandstrafiken framöver minskar sina utsläpp av växthusgaser påtagligt eftersom utsläppen har ökat kraftigt och utgör en stor andel av klimatutsläppen från inrikes sjöfart.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschefen Maria Ohlman.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Gunilla Sallhed samt handläggarna Hans Hjortsberg, Per Andersson och Erik Stigell

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Maria Ohlman

Kopia till:

i.transport.remissvar@regeringskansliet.se

m.registrator@regeringskansliet.se

² År 2019. Ca 180 000 ton CO_{2e}/ 530 000 ton CO_{2e}

³ Långsiktigt hållbar linjesjöfart till Gotland 2015–2030. SAMRÅDSVERSION. RT 2008/38 2010-01-10 (s. 10).

⁴ THETIS-MRV (europa.eu). Exempel fartyget GOTLAND 2019. Gods ca 420 g CO₂/ton km och personer ca 240 g CO₂/p km.

⁵ Lipasto

http://lipasto.vtt.fi/yksikkopaastot/tavaraliikenne/tieliikenne/tavara_tiee.htm